

Вода як основа життя у фольклорі та художній літературі

(презентація- дослідження)

Відомі люди про воду...

"Вода! У тебе немає ні смаку, ні кольору, ні запаху, тебе не описати, тобою насолоджуються, не розуміючи, що ти таке. Ти не тільки потрібна, ти і є життя! Ти наповнюєш нас радістю, яку не поясниш нашими почуттями. З тобою повертаються до нас сили. З якими ми вже попрощалися. По твоїй милості в нас знову починають вирувати висохлі джерела нашого серця "

Антуан де Сент-Екзюпері

Ми пізнаємо цінність води лише тоді, коли джерело пересихає.

Бенжамін Франклін, політик

"Вода — наша мама. джерело всякого органічного життя

І. Франко

Українці влучно зауважили...

Розляглася земля неозора, а найкраща вода ...
(прозора).

На землі калинове намисто, а найкраща
вода...(чиста).

Тут діброва шумить невмируща, а найкраща
вода ... (цілюща).

Ось і день проминув. Ніч коротка, а
найкраща вода ... (солодка).

чистого джерела народної мудрості

Загадки

- 1. Текло, текло, та й лягло під скло. (*Вода, лід.*)
- 2. Впаде з неба — не розіб'ється, впаде у воду — розпливеться. (*Сніг.*)
- 3. Взимку горою, а літом водою. (*Сніг.*)
- 4. Що приходить тихо, а йде з шумом? (*Сніг.*)
- 5. Мене просять і чекають, а як покажусь — утікають. (*Дощ.*)
- 6. Сидить дід за подушками і стріляє галушками. (*Град.*)
- 7. Сивий віл випив води повен діл. (*Туман.*)
- 8. Без очей, а сльози ллє. (*Роса.*)

З чистого джерела народної мудрості

Приказки, прислів'я, порівняння

- 1. Коли квітень з водою, то травень з травою.
- 2. Травнева роса краща вівса.
- 3. Чайка сіла у воду — чекай доброї погоди.
- 4. Треба нахилитися, щоб з криниці води напитися.
- 5. Ранні пташки росу п'ють, пізні — слізки ллють.
- 6. Вода все змиє, а злого слова — ні.
- 7. Не той молодець, що за водою пливе, а той, що проти води.
- 8. Хто топиться, той за соломинку вхопиться.

З чистого джерела народної мудрості про воду

Скоромовки

□ 1. У стозі пшениця,
під стогом криниця,
щука-риба грала,
золоте перо мала,
сама собі дивувала,
що хороше виграла.

□ 2. Чапля ціном молотила,
воду відерком носила,
куліш жабеняткам
на вечерю варила.

З чистого джерела народної мудрості про воду

Фразеологічні дослідження

- Водою не розлити (міцно дружити).*
- *Воду каламутити (навмисно щось ускладнювати, заплутувати).*
- *Воду решетом носити; товкти воду в ступі (даремно тратити сили).*
- *Багато води утекло (минуло багато часу).*
- *Як з води росте (дуже легко, гарно і швидко).*
- *Як у воду дивитися (точно передбачити події).*
- *Виходити сухим із води (уміло уникати покарання, будучи винним).*
- *Вилами по воді писано (про те, здійснення чого викликає сумнів).*
- *І за холодну воду не братися (нічого не робити).*

Народ зауважив ...

Прикмети, вірування

- ▣ Треба на Стрітення раненько принести води із трьох криниць, змішати цю воду і пити цілий рік, то буде в цій хаті злагода і достаток, мир і спокій.
- ▣ Не можна луцтити сонях, як ідеш до криниці по воду, бо на тебе люди плюватимуть.
- ▣ Не можна вночі заглядати в криницю, бо відьма поцілує.
- ▣ Не можна їсти над криницею, бо жаби плаватимуть.
- ▣ Гріх не давати людям води з криниці, колодязя, копанки.

З чистого джерела народної мудрості про воду

Легенди та перекази

Козацька криничка

Розповідь ведеться про відважного козака, який людей від татарського набігу. В пам'ять про сміливця джерело стали називати козацьким. Згодом викопали там криничку, посадили вербу. Так і стоїть на краю села козацька криничка, дарує прохожому цілющу джерельну воду.

Про зоряний Віз

В одному краю сталася велика посуха. Люди хворіли і помирали. Одна смілива дівчина пішла шукати воду для хворої неньки. Довго блукала і знайшла джерело. Набрала дівчина глечик води і вирушила додому. По дорозі зустріла спраглих людей і поділилася з ними водою. Коли в глечики лишилося трохи води для мами, сіла перепочити. Раптом вискочив пес і перевернув глечик. Дівчина була у відчаї. Аж ось із порожнього глечика вилетіли в небо сім великих зірок (сім врятованих від спраги людей) і восьма маленька зірочка (пес теж врятувався, випивши росу з трави). Так з'явився на небі зоряний Віз — як вічна пам'ять милосердній дівчині.)

Тарасова криниця

- Малим хлопцем Тарас Шевченко разом зі своїм дідом Іваном ходив пішки до Мотронинського монастиря, що недалеко від Чигиринна.

Ішли вони довго, хоч вийшли з дому ще вранці. Надворі була спека, і подорожні притомилися. Сіли, поїли, що Бог послав, захотілося пити. Ось неподалік вони й запримітили маленьке джерельце й почали розгрібати навколо. Незабаром звідти забила вода. Та ще ж яка смачна! Напилися, відпочили й пішли далі.

А впорядкована ними криничка залишилася й існує до наших днів, тамуючи спрагу багатьох людей, славиться своєю цілющою, смачною водою.

І називають її люди Тарасовою.

Вода як символ життя у казках

□ «Воду зачинили» (*англійська народна казка*);

□ «МОЛОДИЛЬНА ВОДА»
(літературна обробка Степана Крижанівського);

□ «ЧОМУ В МОРІ ВОДА СОЛОНА»
(Вадим Скомаровський);

□ “Криничка” (Василь Сухомлинський)

Вода у звичаях і традиціях українців

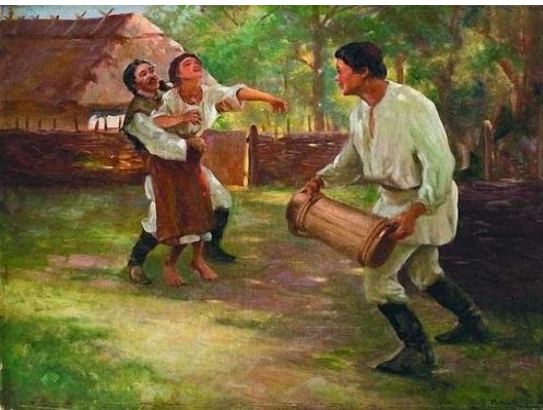
- Для весільного короваю брали «із семи криниць водицю», щоб життя молодих було щасливе. Обливали молодих водою, переливали дорогу перед ними — теж на щастя у подружньому житті.
- Водою омивали дитину під час хрещення. Це символізувало собою очищення від гріхів і народження до нового життя.
- На Великдень у миску наливали воду і клали туди свячені крашанки, і всі по черзі вмивалися, щоб бути красивими та здоровими.
- А ще цілющою вважали росу на Юрія, її збирали для лікування і качалися по ній, щоб набратися сил.
- Особливо цілющою вважали йорданську воду (освячену на Водохреща).

Вода у звичаях і традиціях українців

Як символ парування, залицяння, кохання, вода часто конкретизується, символізуючи дівчину чи жінку. Так, в піснях, вода, що гасить спрагу — це кохана, що задовольняє спрагу любові:

- ▣ Ой, дівчино, дівчинонько, такась мі миленька,
Як у літі на нивоньці вода студененька.
Як у літі на нивоньці води ся напоти,
Так з тобою постояти та й поговорити .

Образ криниці у фольклорі, літературі

- Криниці символізували батьківщину, рідне село, кохану, непорушну віру у безсмертя народу, джерело його високої духовності

Уклонилась, повела мене в світлицю,
Пригощала за столом новотесовим.
Пив я воду, пив холодну із криниці -
Срібнодзвонну, срібноплинно-проліскову.

/Б.Олійник/.

Словосполучення дзвонкова криниця в сучасній поезії вживається у символічному значенні "джерело, витoki, коріння, основа"

"Ти кличеш мене додому, ти пахнеш мені катраном,
Моя дзвонкова кринице, дивися ж не обмілій"

/Л.Забашта/.

Т. Шевченко

“Москалева криниця”

*... Та взяв якось
Заступ і лопату.
Та й пішов собі у поле
Криницю копати
«Нехай, каже, колись люди
Будуть воду пити
Та за мою грішну душу
Господа молити.»*

Тарас Шевченко. Поезії

«Стоїть явір над водою»
«Думка» («Тече вода в синє море»)
«Тече вода з-під явора»

М. Коцюбинський

“Тіні забутих предків”

- Важливе, суто міфологічне значення в повісті має вода. Зауважте, що знайомство Івана та Марічки відбувається саме біля води. Вода об'єднує і роз'єднує героїв, оскільки вбиває Марічку. Вода може бути спокійною, а може бути й шаленою — повинь. Але так чи інакше, ця сила відіграє ключову роль у сюжетній будові повісті.

Грінченко “Криниця”

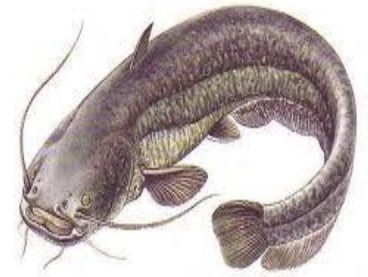

- Село стояло у величезній балці, а балкою протікала виляючи степова річечка. Один бік балки зривався високою кручею. Скеля, припавши землею, поросла деревами. Поміж них вилася стежка, що доводила до містка через річку. Побравшись стежкою, Марко звернув до криниці.
- Криниця була із скелі.
- Од цього місця віяло несказанною красою.

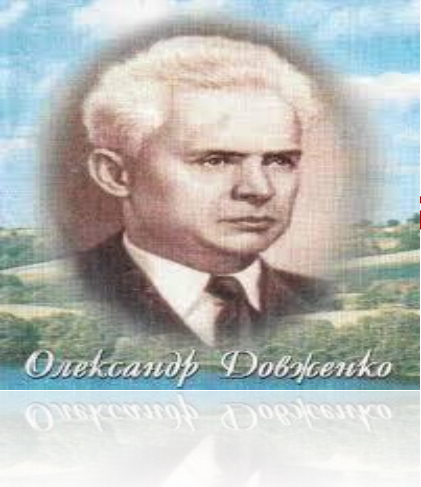

Остап Вишня
(1889—1956)

остап Вишня « Сом»

- За славним містом Енськом на Харківщині тече річка Оскіл, що впадає у Північний Донець. Її заплава розбивається на кілька рукавів, зарослих густими очеретами, верболозом, соковитою травою. І скрізь сила-силенна озеречок, вкритих густою зеленою ряскою, [лататтям, лілеями. Пливуть, бувало, на човні дівчата, уквітчавшись (тими білими лілеями, й тихо пісню співають.)
- Чарівна річка Оскіл! А скільки там диких качок! Як сядете на човна-довбанку й попливете тихо єриком, то неодмінно побачите чирятку-маму з чиряточками, що, мов мишенята, шмигають, болотяних курочок, лисок, крижнів, широконосок. Гуляють качатка, у теплій воді купаються...

О.Довженко

“Зачарована Десна”

- Благословенна будь, моя незаймана дівице Десно, що, згадуючи тебе вже багато літ, я завжди добрішав, почував себе невичерпно багатим і щедрим. Так багато дала ти мені подарунків на все життя.
- Далека красо моя! Щасливий я, що народився на твоєму березі, що пив у незабутні роки твоєю м'яку, веселу, сиву воду, ходив босий по твоїх казкових висипах, слухав рибальських розмов на твоїх човнах і казання старих про давнину, що лічив у тобі зорі на перекинутому небі, досі, дивлячись часом униз, не втратив щастя бачити оті зорі навіть у буденних калюжах на життєвих шлях.

Платон Воронько

Стою при дніпровім розливі
Безмежна солодка вода!
Ми з нею багаті, щасливі.
О будьмо ж усі бережливі!
Як зникне солодка вода,
Сльозами солоними світ зарίδα.

Дмитро ПАВЛИЧКО

« Сріблиться дощ »

*Сріблиться дощ в тоненькому тумані,
Як ниточка в прозорім полотні.
А сонце по його блискучій грані
Тече і душу сповнює мені.*

Ю. Чеповецький «Річка»

▣ *Я на річку в день погожий
Надивитися не можу.
Сонце гріє, аж пече,
Річка швидко так тече.
Бистрі хвилі, як подружки,
Мчать униз все дужче й дужче...*

▣ **«Ода воді» Валентина Яцкул-Пантазьєва**

- Свята вода в моїх руках,
Бо взята від Землі.
Вона дарує нам щодня -
Візьми її і ти.

Тіна Костенко “Дощ полив”

- Дощ полив, і день такий полив'яний.
Все блищить, і люди як нові.
Лиш дідок старесенький, кропив'яний,
блискавки визбирує в траві.
- Струшується сад, як парасолька.
Мокрі ниви, і порожній шлях...
Ген корів розсипана квасолька
доганяє хмари у полях.

Ігор Калинець

“Криничка”

- Сплю глибоко- глибоко
а ще глибше
мати моя підземна
- я їй про зорі розповідаю
а вона про коріння дуба
- я їй про хмаринку
а вона студеним молоком
мене поїть
- я їй про метелика
а вона
з водяного царства
русалку приводить
- а оце весняна калина
не хоче забрати з мене
свою подобу
- тільки сонце
п'є та п'є калинову воду
через золоті соломинки

-
-
- ▣ Кажуть люди: скільки криниць на землі, стільки зірок на небі. І якщо вам доводилося бачити, як падає небесниця, знайте — то десь замулилося джерело.
 - ▣ Отже, щоб не згасали зірки, оберігайте живі криниці!

**Тож шануймо Божий дар –
Води краплиночку із неба.
І не кидай в ріку сміття,
Води святої всім нам треба.**

**ЗБЕРЕЖІМО РІЧКУ І КРИНИЦЮ
ПІЗНАВАЙМО ГЛИБШЕ, ДО ПУТТЯ
ВІДКРИВАЙМО КОЖНУ ТАЄМНИЦЮ,
ЗБЕРІГАЙМО ВОДУ І ЖИТТЯ**

